Ny gjødselbrukforskrift

Øyvind Vatshelle og Martin Søgnen
April 2025

Illustrasjonsbilete: Øyvind Vatshelle

Statsforvaltaren i Vestland

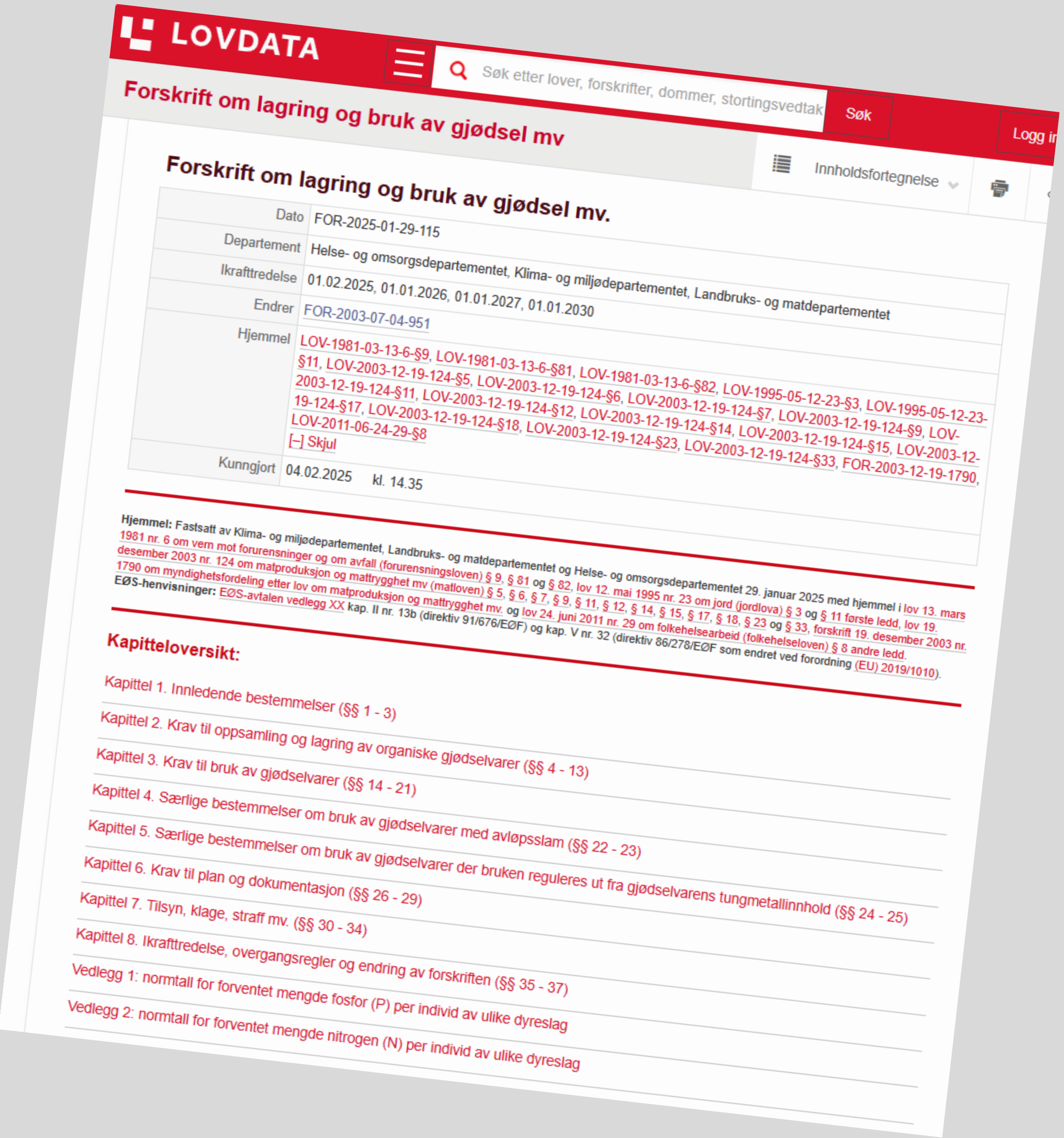

LOVDATA

Søk etter lover, forskrifter, dommer, stortingsvedtak | Søk | Logg inn

Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv

Innholdsfortegnelse

Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv.

Dato	FOR-2025-01-29-115
Departement	Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet
Ikrafttredelse	01.02.2025, 01.01.2026, 01.01.2027, 01.01.2030
Endrer	FOR-2003-07-04-951
Hjemmel	LOV-1981-03-13-6-§9, LOV-1981-03-13-6-§81, LOV-1981-03-13-6-§82, LOV-1995-05-12-23-§3, LOV-1995-05-12-23-§11, LOV-2003-12-19-124-§5, LOV-2003-12-19-124-§6, LOV-2003-12-19-124-§7, LOV-2003-12-19-124-§9, LOV-2003-12-19-124-§11, LOV-2003-12-19-124-§12, LOV-2003-12-19-124-§14, LOV-2003-12-19-124-§15, LOV-2003-12-19-124-§17, LOV-2003-12-19-124-§18, LOV-2003-12-19-124-§23, LOV-2003-12-19-124-§33, FOR-2003-12-19-1790, LOV-2011-06-24-29-§8 [–] Skjul
Kunngjort	04.02.2025 kl. 14.35

Hjemmel: Fastsatt av Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet 29. januar 2025 med hjemmel i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 9, § 81 og § 82, lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 11 første ledd, lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven) § 5, § 6, § 7, § 9, § 11, § 12, § 14, § 15, § 17, § 18, § 23 og § 33, forskrift 19. desember 2003 nr. 1790 om myndighetsfordeling etter lov om matproduksjon og mattrygghet mv. og lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid (folkehelseloven) § 8 andre ledd.
EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XX kap. II nr. 13b (direktiv 91/676/EØF) og kap. V nr. 32 (direktiv 86/278/EØF som endret ved forordning (EU) 2019/1010).

Kapitteloversikt:

Kapittel 1. Innledende bestemmelser (§§ 1 - 3)
Kapittel 2. Krav til oppsamling og lagring av organiske gjødselvarer (§§ 4 - 13)
Kapittel 3. Krav til bruk av gjødselvarer (§§ 14 - 21)
Kapittel 4. Særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer med avløpsslam (§§ 22 - 23)
Kapittel 5. Særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer der bruken reguleres ut fra gjødselvarens tungmetallinnhold (§§ 24 - 25)
Kapittel 6. Krav til plan og dokumentasjon (§§ 26 - 29)
Kapittel 7. Tilsyn, klage, straff mv. (§§ 30 - 34)
Kapittel 8. Ikrafttredelse, overgangsregler og endring av forskriften (§§ 35 - 37)
Vedlegg 1: normtall for forventet mengde fosfor (P) per individ av ulike dyreslag
Vedlegg 2: normtall for forventet mengde nitrogen (N) per individ av ulike dyreslag

Nokre viktige endringar

- ✓ Tidlegare spreiefrist på hausten
- ✓ Fordele husdyrgjødsla på større areal
  Ikkje lenger minstekrav til spreieareal,
  men maks grense for kor mykje fosfor
- ✓ Regelverket gjeld no alle gjødselslag, inkl mineralgjødsel
- ✓ Treng godkjenning for å gjødsle på innmarksbeite
- ✓ Gjødslingsjournal og dokumentasjon
- ✓ Kommunen har mindre myndigheit til å gi dispensasjonar mm

Foto:

Spreiefrist for gjødsel i Vestland

2025 og 2026

- 15. sept utan nedmolding
- 1. nov med nedmolding
- 15. februar

Lokale gjødselforskrifter er oppheva, og kommunen kan ikkje tillate spreiing etter frist

Statsforvaltaren kan gi disp. i særskilte tilfelle

Frå 2027

- 15. september for all spreiemetode
- Ut 2028: Føretak som har for lite lagerkapasitet til å overhalde nye fristar: 1. nov med nedmolding
- 1. mars

Hovudregelen er å hauste eller etablere plantevekst etter siste spreiing

Statsforvaltaren kan gi disp. berre i særskilte tilfelle

Foto: Lars Kjetil Flesland, NLR

© Statsforvaltaren i Vestland

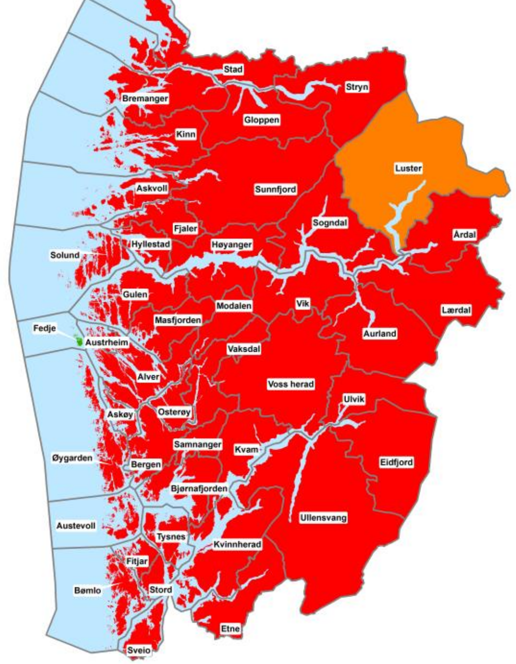

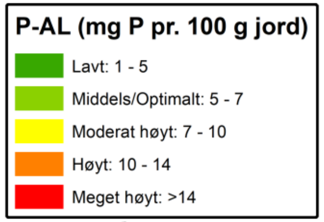

Fig: Gjennomsnittleg innhald av fosfor (P-Al) i jordprøver 2009-2016.
Tal frå Nibio, prøver analysert hos Eurofins.

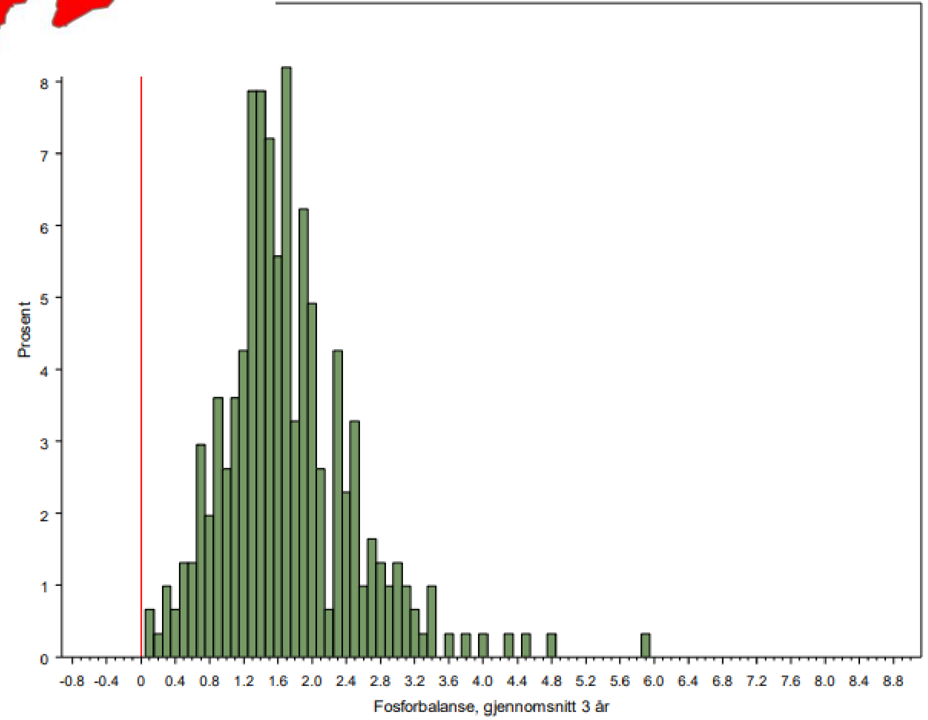

Figur 4-2: Fordeling av beregnet fosforbalanse, i kg fosfor per daa, i gjennomsnitt for de tre siste regnskapsår for 305 melkeproduksjonsgårder fra hele landet i Driftsgranskinger i jord og skogbruk.

Mål med ny forskrift: «Gjødsla skal gå til grasvekst»

- Husdyrgjødsel og annan gjødsel er viktige ressursar
- Men det må spreiast til rett tid og med rett mengd
- Nødvendig med innstrammingar for å få
  - Betre ressursutnytting
  - Betre miljøbeskyttelse
  - Overhalde forpliktingar (vassdirektivet, klimamål, Gøteborgprotokollen mv.)

Mål: tilførte mengd fosfor skal stemme best mogleg med det som trengst / blir teke ut.
Har ikkje har lukkast godt til no

Kart: Statsforvaltaren i Vestland / **Graf:** Nibio

© Statsforvaltaren i Vestland

Mindre husdyrgjødsel per dekar, grunna

Nye fosforgrenser

	Frå 2025	Frå 2027	Frå 2030	Frå 2033
Rogaland	3,5 kg P/daa	3,1 kg P/daa	3 kg P/daa	2,7 kg P/daa
Troms og Finnmark	3,5 kg P/daa	2,5 kg P/daa	2,5 kg P/daa	2,5 kg P/daa
Resten av landet	3,5 kg P/daa	2,8 kg P/daa	2,5 kg P/daa	2,3 kg P/daa
Innmarksbeite	2 kg P/daa	2 kg P/daa	2 kg P/daa	2 kg P/daa

- NB! Grensa gjeld felles for alle gjødselslag, inkl. mineralgjødsel
- Høve til høgare fosfortilførsle for potet og grønsaker som er særleg fosforkrevende
- Høve til høgare fosfortilførsle ved dokumentert balansegjødsling

Vesentleg innstramming
men kan framleis vere lov å gjødsle sterkare enn behov

Dokumentasjon 2023/Planlagte gjødslinger

1 Nord og sør av tunet **65,7 daa** **Eng, 2gj./2sl.** **Siltig mellomsand**

Jordanalyse 2014: pH=5,6 P-Al=21 K-Al=12 KHNO3=33 Leire=0 Mold=4

Beregnet 2023: pH=5,5 K-Al=12

Forgrøde: Eng, 2gj./2sl. Avling: 800 **Behov** **N: 22,4 P: 1,4 K: 20,7 S: 2,9**

Tilført **N: 23,2 P: 3,0 K: 17,0 S: 2,2**

Husdyrgjødsel Tot-N **N: 17,0**

Vår
3 tonn Blautgjødsel, storfè
35 kg OPTI-NS™ 27% (4S)

Etter 1. høsting
2 tonn Blautgjødsel, storfè
25 kg OPTI-NS™ 27% (4S)

Konsekvens på gardsnivå

Døme: 35 kyr 25 okser 32 kviger		Fosformengd (kg)	Grense (kg P/daa)	Arealbehov (daa)
Forutsett 2024		756	3.5	216
Rogaland	Frå 2027	810	3.1	261
Rogaland	Frå 2033	810	2.7	300
Resten av landet	Frå 2027	810	2.8	290
Resten av landet	Frå 2033	810	2.3	352

(Dette gjeld berre husdyrgjødsel, krev større areal dersom også fosfor i mineralgjødsel)

Eit slikt føretak i Vestland treng 136 daa meir spreieareal enn i dag!
Må spreie husdyrgjødsel på 63 % meir areal. Sjå fosforkalkulator for eige bruk!

© Statsforvaltaren i Vestland

Fosforkalkulator

Til instruks

© Ver 4. Hvis region og periode **ikke** velges ligger dagens krav på 3,5 kg P pr daa til grunn (men med nye faktorer for husdyrhold).
Har du lagt inn tall og endrer på Region MÅ du også foreta et nytt valg av periode.

Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv.

Region : Alle fylker utenom Rogaland, Troms og Finnmark **Periode :** 01.01.2027 – 31.12.2029

01.01.2025 – 31.12.2026
01.01.2027 – 31.12.2029
01.01.2030 – 31.12.2032
01.01.2033

Tillatt mengde P i regionen for 01.01.2027 – 31.12.2029 er 2,8 kg/daa for full- og overfl.dyrka jord.

Husdyr fra søknad om produksjonstilskud

Dyr	Kode	Dyreslag	Faktor	1. okt		
Storfe		Melkekyr: avdrått under 7 tonn=>				
	120	Melkekyr: avdrått 7 – 9,5 tonn	15,00	33	31	480
		Melkekyr: avdrått over 9,5 tonn=>				
	121	Ammekyr, kalvet de siste 15 måneder	8,00			
	119	Ungdyr, slaktevekt 320 kg v/ 18 mnd	5,00	40	39	198
Sauer	145	Søyer, født i fjor eller tidligere	2,00		25	50
	146	Værer, født i fjor eller tidligere	2,00			
	139	Melkesau, født i fjor eller tidligere	2,00			
Geit	140	Melkegeiter	2,00			
	142	Ammegeiter	2,00			
Hester	115	Hester, under 3 år (i avl eller ikke)	5,00			
	116	Hester, 3 år og eldre (i avl eller ikke)	7,50			
	193	Hester i pensjon. Ant. beiteuker :				
Griser	155	Avlspurker, minst ett kull	8,10			
	155	Purkering*: avlspurker i nav	2,40			
	155	Purkering*: avlspurker i satellitt	14,30			
	158, 159	Unggris til avl	0,53			
	Lev.data	Solgte ungpurker/råner >50 kg/>15 uker	0,53			
	184 el. Lev.data	Slaktegris: vekt < 130 kg	0,37			
		Slaktegris: vekt > 130 kg				
Fjørfe	161	Verpe- og rugehøner, > 20 uker	0,120			
		Avlsdyr høner (slaktekyllingmødre)	0,250			
	168	Avlsdyr gjess	0,250			
	168	Avlsdyr ender	0,250			
	168	Avlsdyr kalkun	0,250			
	185	Livkylling, påsatt til verpehøns	0,014			
	186	Sl.kylling vokser raskt (levendevekt) <2,3 kg	0,009			
		Sl.kylling vokser raskt: > 2,3 kg				
		Sl.kylling vokser sakte <2,5 kg	0,012			
		Sl.kylling vokser sakte > 2,5 kg				
	188	Slaktekalkuner: slaktevekt inntil 9 kg	0,106			
	187	Slakteender	0,025			
	189	Slaktegjess	0,025			
		Sum fosfor på gården pr. år fra husdyr:				728

* For avlspurker, satellitt i purkering: beregnet 1,22 årspurker per avlsdyr, 2,2 kull per purke og 6,5 innsett per dyreplass per år. 2/3 av totalt fôropptak (gjødsla) er i satellitt og 1/3 i nav.

Beite utenom godkjent spredeareal

Ant. dyr	Uker	Timer	Sum P
31	5	12	22,4
39	5		18,8
25	11		10,6
Sum P ved beite utenom spr.areal			**51,7**

Mineralgjødsel

Type	Mengde (kg)	Sum P
NPK 25-2-6	5 400	86,4
Biorest. % P		
Sum P fra mineralgjødsel		**86,4**

Godkjent spredeareal

Eierskap (PT)	Automatisk godkjent: Fulldyrka jord (daa)	Overfl.dyrka jord (daa)	Sum P	Godkjent netto innmarksbeite: Husdyr- og mineralgj. (daa)	Mineralgjødsel (daa)	Sum P
Egen jord	60	20	224 kg P			
Leid jord	90	30	336 kg P			
Sum	150	50	560 kg P			

Oppsummering			Sum P
P på godkjent spredeareal	fulldyrka og overfl.dyrka	560 kg P	560 kg P
	godkj. netto innmarksbeite		
+ Reduksjon beite utenom godkjent spredeareal			52 kg P
- Disponibelt P	fra husdyr	728 kg P	814 kg P
	disponibel mineralgjødsel	86 kg P	
= Netto fosfor			-202 kg P

Du må bortskaffe (nabosamarb., biogass ol.) 202 kg P

Dette tilsvarer 72 dekar fulldyrka/overflatedyrka jord eller 101 dekar netto innmarksbeite.

Egne kommentarer

Alle bør rekne ut situasjonen på eige føretak!

Viser om ein har nok spreieareal for eigen husdyrgjødsel.

Det kan vere størst utfordring for mjølkebruk, gris og fjørfe, evt ammekyr.

Ein kan sjå korleis ulike tiltak slår ut, til dømes leige av areal og å kutte ut mineralgjødsel med fosfor. Ein kan òg sjå situasjon nokre år fram når krava blir strengare.

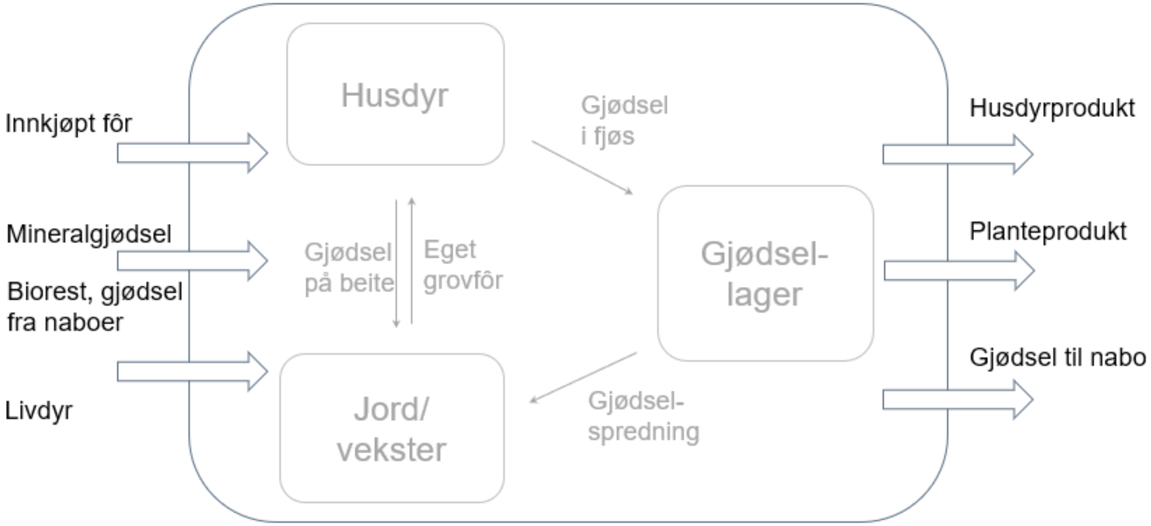

Eit mogleg val: Balansegjødsling

- Fosforstraumar inn til gardsdrifta må ikkje vere større enn fosforstaumar ut
  (forhold 1:1 eller betre)
- Gjeld for 3-årsperiode om gangen
- Meldeplikt
- Mest aktuelt frå 2027
  når strengare krav til P-gjødsling

Foto: Øyvind Vatshelle./ **Figur:** Landbruks- og matdepartementet

© Statsforvaltaren i Vestland

Nokre aktuelle tilpassingar for berørte føretak

- Overgang til lavfosfat-gjødsel
- Balansegjødsling – må få mest mogleg ut av husdyrgjødsla og grovfôrareala
- FKRA ser på fosforfattig kraftfôr
- Skaffe større arealgrunnlag – nydyrking, gjenoppta areal ute av drift, utmarksbeite
- Omfordeling til ledig areal i mindre eller større avstand
- Storskalaløysingar for omfordeling over fylkesgrenser
- Redusere dyretal (!)

Fot: Sverre Heggseth, NLR

Gjødsling på beite krev godkjenning som spreieareal

For å legge til rette for gjødsling det er ønskeleg, og unngå gjødsling der det er til stor ulempe eller skade!

Husdyrgjødsel

- NB, gjeld for 2025!
  All bruk av husdyrgjødsel på innmarks-beite krev godkjenning frå kommunen
- Dei som har dokumentasjon med tidlegare godkjenning slepp normalt ny godkjenning
- Eige søknadsskjema

Foto: Øyvind Vatshelle

Mineralgjødsel

- Nytt: krav om godkjenning for bruk av mineralgjødsel på innmarksbeite
- Overgangsperiode 2025, 2026 og 2027: Du kan spreie mineralgjødsel på beite som hittil er tilført mineralgjødsel
- Frå 2028: alle innmarksbeite må ha godkjenning for å kunne spreie mineralgjødsel der

Generelt

- Maks 2 kg fosfor per dekar
- Avstand til vassdrag: minst 6 meter

Foto: Liv Lyngstad, NLR

© Statsforvaltaren i Vestland

Døme kartutsnitt
Uskedalen:
1622 daa
innmarksbeite

6 meter avstand

Svarar til
310 daa langs
elver og bekkar

= 19 % av areal
innmarksbeite

(ikkje alt dette blir
gjødsla i dag)

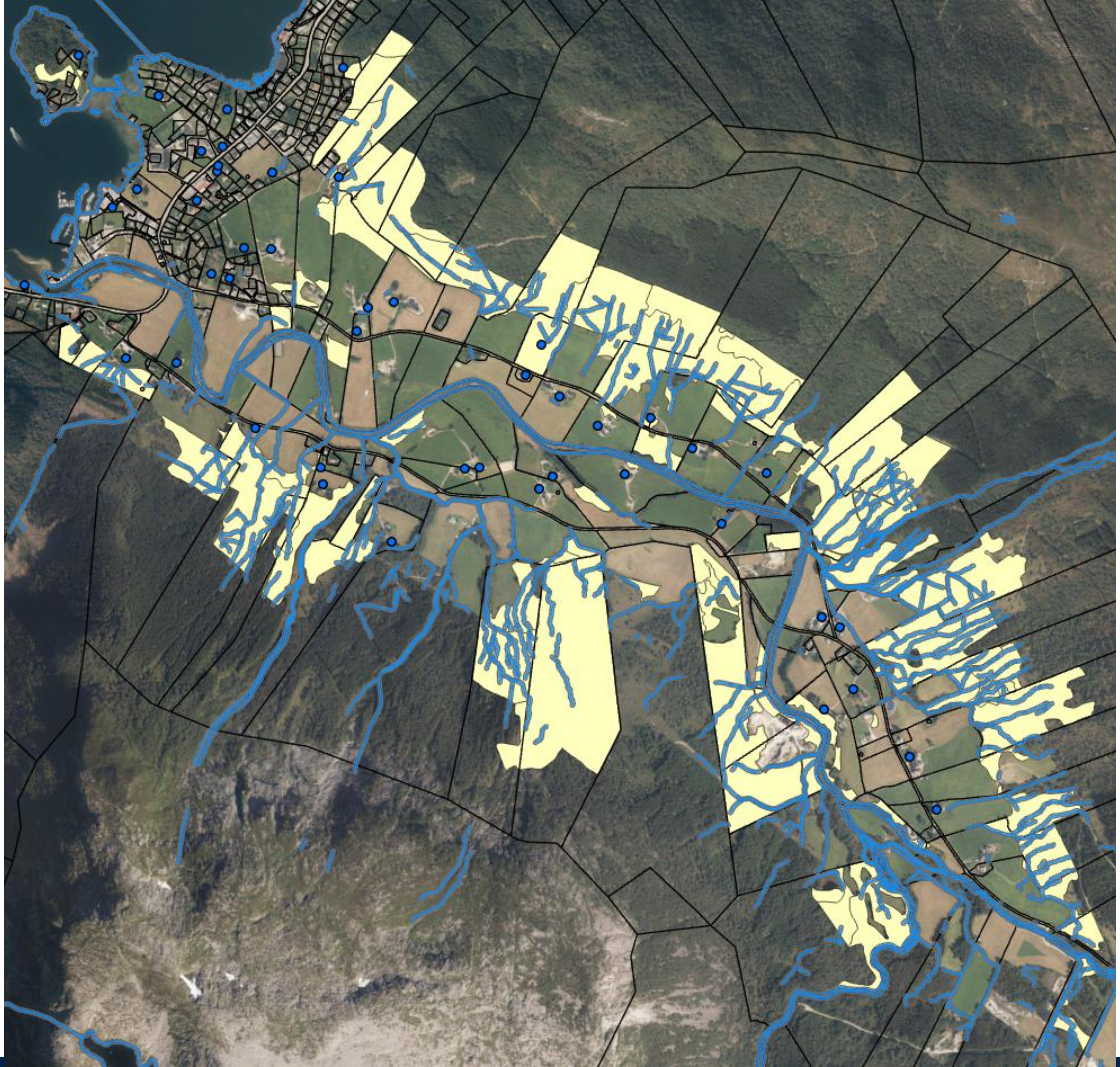

Kart: Statsforvaltaren i Vestland

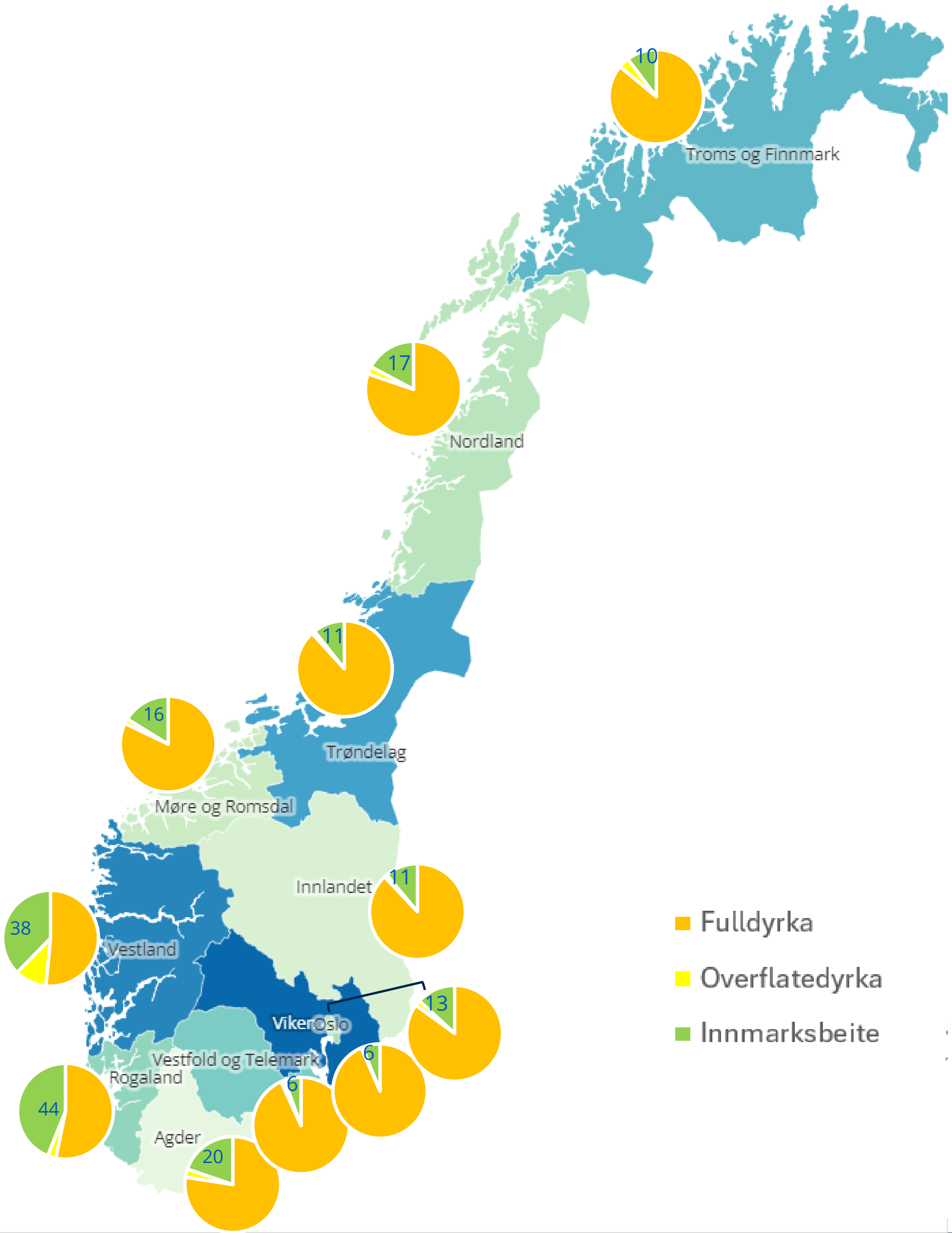

Meir innmarksbeite i Rogaland og Vestland enn i resten av landet

Innmarksbeite, andel av totalt jordbruksareal
(Produksjonstilskot 2023, etter fylke pr. 2023)

	Innmarksbeite (daa / %)		Jordbruksareal (daa)
Rogaland	442 816	44	1 007 834
Vestland	310 704	38	824 428
Agder	61 070	20	309 043
Nordland	94 213	17	548 162
Møre og Romsdal	82 798	16	510 561
Oslo	998	13	7 589
Innlandet	225 124	11	2 033 738
Trøndelag	176 629	11	1 650 365
Troms og Finnmark	34 850	10	338 544
Viken (Østfold, Akershus, Buskerud)	123 021	6	2 039 332
Vestfold og Telemark	35 588	6	642 514
Noreg totalt	**1 587 811**	**16**	**9 912 110**

Foto: Statsforvaltaren i Vestland

© Statsforvaltaren i Rogaland og Statsforvaltaren i Vestland

Ymse krav

- Dyrehald utomhus (§ 6)
- Samsvarserlæring for bygging / utbetring av gjødsellager / silo. Kommunen skal ikkje lenger godkjenne før bruk (§ 7)
- Bakkelagring av faste gjødselslag (§ 8)
- Rundballar og anna midlertidig lagring av fôr, oppsamling av silopressaft (§ 9)
- Oppsamling av vaskevatn og næringshaldig væskeoverskot frå husdyrrom og veksthus (§ 10)
- Planterestar frå grønsaksavlingar og veksthus (§ 11)

Foto: Øyvind Vatshelle

© Statsforvaltaren i Vestland

Gjødslingsplan – nye krav frå 2026

2025, same regelverk som før:

- Gamle fritak gjeld
- NB! Planen må bli oppdatert årleg
- Du må vurdere om du treng ny plan / endra gjødsling for å klare kravet om maks 3,5 kg P/daa

2026, ny forskrift:

- Andre krav til kven som skal ha plan

Foto: Øyvind Vatshelle

Gjødslingsjournal og rapportering – krav frå 2026

- Dokumentasjon på bruk:
  Journal over faktisk disponering av gjødsla, alle som bruker gjødselvare
- Dokumentasjon på mottak / levering:
  - Dokumentasjon av mottak > 75 kg fosfor
  - Dokumentasjon / innrapportering av bortskaffing > 75 kg fosfor

Foto: Øyvind Vatshelle

Jordprøver

- Differensiering i krav til maks alder:
  < 2 år (avløpsslam § 22)
  < 4 år (balansegjødsling § 20 og grønsaker § 21)
  ellers normalt: < 8 år (§ 26)
- Analyseresultat skal innleverast til offentlig register frå tidspunkt som Landbruksdirektoratet bestemmer

Foto: Øyvind Vatshelle

Vestland	**Frå 2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**…**	**2033 →**
Spreietidspunkt	15. sept utan nedmolding 1. nov med nedmolding 15. februar		15. september uansett (føretak med overgangstid: 1. nov med nedmolding) 1. mars Hausting etter siste spreiing		15. september uansett 1. Mars Hausting etter siste spreiing			
Fosforgrense	3,5 kg P/daa		2,8 kg P/daa			2,5 kg P/daa		2,3 kg P/daa

Vestland	**Frå 2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**…**	**2033 →**
Spreietidspunkt	15. sept utan nedmolding 1. nov med nedmolding 15. februar		15. september uansett (føretak med overgangstid: 1. nov med nedmolding) 1. mars Hausting etter siste spreiing		15. september uansett 1. Mars Hausting etter siste spreiing			
Fosforgrense	3,5 kg P/daa		2,8 kg P/daa			2,5 kg P/daa		2,3 kg P/daa
Husdyrgjødsel på innmarksbeite	Søknadspliktig Godkjenningar gitt før 1. feb 2025 gjeld framleis							
Mineralgjødsel på innmarksbeite	Tillate så lenge du har gjødslingsplan frå 2022 eller 2023 som viser at det blei brukt mineralgjødsel før 1. feb 2025			Søknadspliktig				
Gjødslingsplan	Som før Gamle fritak ok	Krav etter ny forskrift § 26: Nye krav til kven som skal ha gjødslingsplan, Truleg ikkje høve til fritak						
Gjødslingsjournal inkl. oversikt over motteke gjødsel meir enn 75 kg P	Ikkje krav	Krav etter ny forskrift § 27: Alle skal føre journal, òg dei som ikkje har krav om gjødslingsplan						
Innrapportering ved bortskaffing av gjødsel meir enn 75 kg P	Kravet gjeld frå det tidspunktet som Landbruksdirektoratet bestemmer							
Jordprøver	Jordprøver tatt før 2025 er godkjent, så lenge dei er kartfesta og gir info om jordart, pH, P-Al og moldinnhald					Uttak og analyse av jordprøver skal følgje krav i § 29		
Innrapportering av jordanalyseresultat	Kravet gjeld frå det tidspunktet som Landbruksdirektoratet bestemmer							
Bruk av gjødselvare med avløpsslam						Ikkje tillate dersom P-Al >= 14 Maks 25 kg P/daa i tiårsperiode		

Heimel til strengare krav, meir lempelege krav eller dispensasjon - utdrag relatert til Vestland

- Statsforvaltaren kan stille strengare krav til
  - lagring og plassering av tørre organiske gjødselvarer direkte på bakken (§§8, 31a)
  - lagring og bruk av gjødselvare i område der vassførekomstane ikkje oppfyllar måla i vassforskrifta eller står i fare for å få forverra tilstand (§ 31g)
- Kommunen kan gi tidsavgrensa dispensasjon til gjødsling utanom spreieareal ved etablering av nye innmarksbeite (§ 32)
- Statsforvaltaren kan i særlege tilfelle og etter søknad gi dispensasjon frå krav i forskrifta

Slike enkeltvedtak / dispensasjonar skal bli innrapportert til offentleg register

Plan om kartløysing frå 2027

- Teigvis oversikt

  Inkl. søknad innmarksbeite, rapportering, registrering mm
- Jordprøveregister
- Verktøy for balansegjødsling

Foto: Landbruksdirektoratet

© Statsforvaltaren i Vestland

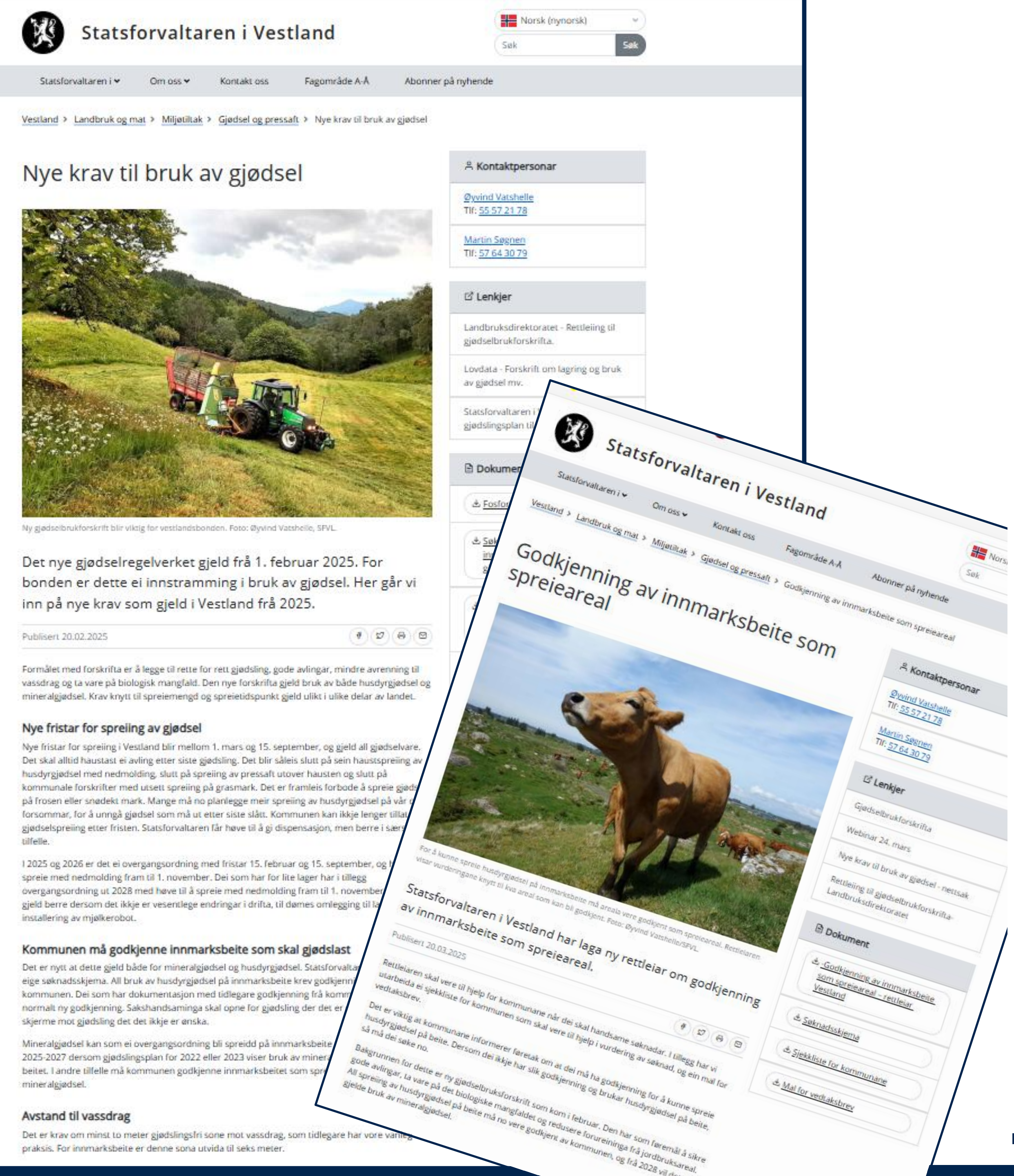

Rettleiing

- Rettleiing frå landbruksdirektoratet
- Fosforkalkulator (landbruksdirektoratet)
- Nettsak om nye krav (Statsforvaltaren)
- Innmarksbeite som spreieareal (Statsforvaltaren)
  Søknadsskjema, info for kommunen mm
- Spørsmål og svar (straks klar)
- Svar spørreundersøking (etter kvart)
- …

Foto:

Takk for meg!

Øyvind Vatshelle
seniorrådgjevar
oyvind.vatshelle@statsforvalteren.no
Tlf 55572178

Statsforvaltaren i Vestland

Facebook @SFVestland
Twitter @SFVestland
LinkedIn @SFVestland

Abonner på nyhende www.statsforvaltaren.no/vl